

ТАРАСОВА С. М.

ТЕХНОЛОГИЯ ПРЕПОДАВАНИЯ БИОЛОГИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН В ВУЗАХ

В статье раскрыты вопросы внедрения в учебный процесс высшего учебного заведения педагогических технологий изучения биологических дисциплин. Описаны технологии кейс-методу, «Я исследую», «Сократовский опрос». Педагогические технологии способствуют повышению эффективности развития у студентов (магистрантов) критического мышления при условии: научности, придерживаясь принципа непосредственного взаимодействия преподавателя и студента, владения научной информацией биологических дисциплин, владения преподавателями современных технологий обучения.

Ключевые слова: ресурсы технологий, «Сократовский опрос» Richard Paul, эффективные технологии обучения биологии, профессиональное становление будущего преподавателя

TARASOVA S. M.

TEACHING TECHNOLOGY BIOLOGICAL DISCIPLINES IN UNIVERSITIES

The article touched upon introduction into the educational process of higher education teaching technology in teaching biological sciences. The technology of case-method «I work», Socratic questioning «.» Teaching technology enhance the performance of the students (undergraduates) critical thinking following conditions: science, the principle of the direct interaction between teacher and student in the learning of scientific information from biological disciplines possession teachers of modern learning technologies.

Keywords: Resources Technology, Socratic questioning Richard Paul, effective teaching biology and professional development of teachers.

УДК 378.147

АДАМЕНКО О. О.

м. Миколаїв, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПЕРСОНІФІКОВАНОГО ПІДХОДУ У ДОСЛІДЖЕННІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПЕРСОНАЛІЙ МНУ ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

У статті розкрито мету, завдання, етапи реалізації технології персоніфікованого підходу у дослідженні педагогічних персоналій Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського.

Ключові слова: технологія персоніфікованого підходу, педагогічна персоналія, біографічний підхід, історико-педагогічні дослідження.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Розширюючись і поглиблюючись у своєму розвитку, сучасна педагогічна думка залучає нові феномени й фактори, які раніше не були об'єктом дослідження, тому інтерес до педагогічних персоналій зростає і значна частина творчих біографій вперше стає об'єктом історико-педагогічних досліджень.

Змістовною одиницею і основою застосування технології персоніфікованого підходу є педагогічна персоналія. Вона репрезентує доробок педагога не тільки як індивідуального творця, але і в першу чергу, як представника педагогічної думки певної історичної епохи. Звернення до педагогічної спадщини видатних світових, а в першу чергу вітчизняних педагогів, науковців, освітян дає можливість ґрунтовніше вивчити історичні закономірності, становлення і розвитку як зарубіжної, так і української педагогіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Формуванню методології персоніфікованого підходу, у часи становлення української держав-

ності, сприяють праці М. Богуславського, Н.М. Гулана [1], Н.М. Дем'яненко[2], Н.П. Дічек [3], В.К. Майбороди [4], О.В. Сухомлинської [5].

Аналіз основних етапів становлення персоніфікованого підходу в історико-педагогічній науці дає підстави для обґрунтування і впровадження технології персоніфікованого підходу в підготовку майбутнього вчителя та викладача.

Мета застосування технології персоніфікованого підходу полягає у науково-теоретичному обґрунтуванні і систематизації поглядів педагогічних персоналій в контексті розвитку освіти.

Сформульована мета зумовила потребу вирішити такі *завдання*:

- використати технологію для реалізації персоніфікованого підходу в історико-педагогічній науці;
- визначити та розкрити етапи життєвого і творчого шляху педагогічних персоналій у контексті розвитку освіти в Україні;
- дослідити головні напрями освітньої діяльності вчених-педагогів, розробити її періодизацію;

- обґрунтувати науково-педагогічні погляди;
- визначити перспективи використання науково-педагогічного досвіду персоналій в сучасних умовах модернізації педагогічної освіти в Україні та освіти в цілому.

Виклад основного матеріалу. *Технологія персоніфікованого підходу* – це комплекс методів, форм і підходів направлений на дослідження педагогічної персоналій, обумовлений розвитком історико-педагогічної науки.

У реалізації технології персоніфікованого підходу прослідковується єдина система висвітлення педагогічної персоналій. Вона складається з наступних основних взаємопов'язаних етапів: аналіз історичного періоду; визначення ролі і стану розвитку освіти; висвітлення основних етапів життєвого і творчого шляху персоналій; характеристика педагогічних поглядів і напрямів освітньої діяльності; визначення ролі, місця і значення внеску спадщини відомого педагога у розвиток педагогічної науки.

Першим етапом є аналіз історичного періоду, в якому жив і працював педагог, економічного і політичного життя країни. Необхідно проаналізувати вплив політичних, ідеологічних і філософських течій на формування світогляду педагога. Кожна історична епоха залишає незгладимий слід в житті людини, а особливо педагога. На основі біографічного підходу, що зумовлює розгляд особистості педагога як виразника особливостей історичної епохи, було встановлено, що поступ освітніх ідей та накопичення досвіду педагогічної діяльності вченого відбуваються протягом становлення педагогічної думки певної країни і історичного періоду. Вони тісно пов'язані з реформуванням усіх галузей, у тому числі й освіти. Дослідження засвідчило, що історичні події, зміни в освіті та педагогічній науці істотно впливають на основні напрями освітньої, наукової та педагогічної діяльності вчителів та викладачів вищої школи.

На *другому етапі* необхідно визначити роль і стан розвитку освіти у тій чи іншій країні: характеристика охоплення освітою населення, розкриття системи освітніх закладів. Це дає можливість розглянути умови педагогічної і освітньої діяльності вчителів.

Третій етап – висвітлення основних етапів життєвого і творчого шляху педагогічної персоналій. Необхідно визначити основні хронологічні межі життєвого і творчого шляху педагога, основні етапи освітньої діяльності. Доцільно вказати чинники, які вплинули на формування і становлення персоналій, як освітнього діяча і педагога, науковця і педагога. До основних чинників можна віднести: родинне оточення, в яко-

му закладалася любов до рідної мови, набувалися знання української культури, традицій, історії; роки здобуття освіти, що сприяли формуванню науково-педагогічного світогляду. Період навчання в аспірантурі впливає на формування світогляду науковця, а професійне оточення колег, зумовлює формування педагогічної майстерності вчителя або викладача вищої школи. До того ж самоосвіта і саморозвиток впродовж життя завжди будуть виступати рушійною силою загальнолюдського, професійного і наукового зростання.

На *четвертому етапі* подається характеристика педагогічних поглядів і напрямів освітньої діяльності: провідні дидактичні принципи, мета, завдання і засоби виховання, підготовка вчителя й основні вимоги до нього.

П'ятим, завершальним етапом технології персоніфікованого підходу є визначення ролі, місця і значення внеску спадщини відомого педагога у розвиток педагогічної науки.

Технологія персоніфікованого підходу реалізує наступні **функції**:

- функцію удосконалення змісту навчального процесу.* Власні наукові дослідження студентів поглиблюють їх знання з історико-педагогічних наук.
- функцію виховання особистості:* наукові дослідження розкривають студентам широке коло різноманітних педагогічних проблем, що сприяють розширенню світогляду, виховують риси дослідника, сприяють свідомому вибору педагогічної професії;
- функцію професійного розвитку майбутнього фахівця:* мислення, умінь спостерігати, аналізувати, навичок самостійної, творчої, дослідної роботи.

Технологія персоніфікованого підходу може використовуватися не лише при виконанні індивідуальних науково-дослідних робіт з історії педагогіки, де вона виступає основним інструментом досягнення мети дослідження. Дана технологія повинна входити до комплексу технологій які використовуються для удосконалення навчально-виховного процесу підготовки майбутніх вчителів і викладачів. Вона сприятиме більш високому рівню підготовки і проведення лекційних, семінарських і індивідуальних занять з курсу педагогічних дисциплін.

У зв'язку з святкуванням 100-річчя Миколаївського національного університету ім. В.О.Сухомлинського пріоритетним напрямом магістерських, дипломних та курсових робіт стає дослідження педагогічних персоналій нашого вузу. Саме використання технології персоніфікованого підходу сприятиме високому рівню науковості, глибокому та ґрунтовному дослідженню, охо-

пленню всіх аспектів освітньої діяльності та науково-педагогічних поглядів видатних викладачів.

Практичне використання технології персоніфікованого підходу в історико-педагогічних дослідженнях студентів – майбутніх педагогів і викладачів сприятиме не лише засвоєнню певної суми знань, а й вихованню почуття причетності до рідного вузу, що значно розкриває технологічні можливості його освітнього простору. Реалізація технології персоніфікованого підходу розвиває інтерес студентів до вивчення історико-педагогічної науки, до навчання, внаслідок чого підвищується якість підготовки фахівців в цілому.

У 2013 році Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського святкує сторічний ювілей від дня заснування. Минуле століття відзначалося буремними подіями і численними перебудовами в галузі освіти. Складні випробування випали і на долю Миколаївського учительського інституту. Одні факультети закривались, інші розпочинали роботу. Але завжди стабільно працювало природничо-математичне відділення, на основі якого у тридцять роки було створено фізико-математичний факультет. Контингент викладачів з предметів природничо-математичного циклу постійно збільшувався кількісно і зростав якісно. Сьогодні на базі фізико-математичного факультету створено механіко-математичний факультет, що краще відповідає сучасній структурі навчального закладу.

Майже не збереглося, за невеликим винятком, наукових та науково-методичних публікацій наших викладачів тих довоєнних років. Результати своїх досліджень та розробок вони висвітлювали здебільшого у формі доповідей на кафедральних засіданнях і на лекціях.

Сьогодні викладачі, магістранти і студенти факультету проводять значну роботу по відтворенню історії механіко-математичного факультету: вивчають архівні матеріали і спогади ветеранів, ведуть пошуки в бібліотеках міста, листуються з визначними випускниками. Все це дало змогу знайти багато цікавого про викладання фізико-математичних дисциплін, про життя та наукову діяльність викладачів, про те, як і в яких умовах проводились заняття на факультеті, які дисципліни викладались. Було введено в науковий обіг нові архівні матеріали, які стосуються історії університету і фізико-математичного факультету з Миколаївського державного архіву, з університетського архіву, вивчалися документи деканату, кафедр, матеріали із влас-

них архівів викладачів, з університетського музею, монографій, фотодокументи, наукові статті викладачів тощо. Зібрані і систематизовані біографічні дані про викладачів, проаналізована наукова робота кафедр, зібрана цікава інформація про визначних випускників тощо.

До досліджень біографій видатних педагогів активно залучалися й студенти механіко-математичного факультету. Ними, при застосуванні технології персоніфікованого підходу, були написані наукові біографії викладачів, які в різні роки працювали на факультеті.

При впровадженні технології персоніфікованого підходу застосовуються такі **форми роботи**, як *виступи студентів* із науковими повідомленнями на лекціях, семінарських заняттях, присвячених вивченню освітньої діяльності та науково-педагогічних поглядів персоналії. *Участь студентів з доповідями* на науково-практичних та науково-методичних конференціях. *Участь у конкурсах* на кращу студентську наукову роботу. *Підготовка наукових статей та публікацій* результатів дослідження педагогічної персоналії. *Написання курсових, дипломних та магістерських робіт.*

Проводячи активні дослідження виділимо основні напрями роботи кафедри педагогіки зі студентами щодо застосування технології персоніфікованого підходу у дослідженні педагогічних персоналій: використання ідей в професійно-педагогічній підготовці майбутніх учителів при вивченні курсів «Педагогіка», «ОПМ», «МВР», «Історія педагогіки»; традиційне проведення зі студентами щорічних читацьких та наукових конференцій з вивчення педагогічного досвіду; участь у міжнародному студентському науковому форумі (м. Москва); конкурс на кращу студентську наукову роботу; разом зі студентами підготовлено матеріали, що було використано у створенні нарисів з історії механіко-математичного факультету; розроблено і впроваджено методичні рекомендації щодо реалізації технології персоніфікованого підходу.

Запропонована система форм і напрямів використання технології персоніфікованого підходу надасть кожному студенту МНУ імені В.О. Сухомлинського невичерпні знання і уміння щодо вивчення життєвого та творчого шляху видатних викладачів, а також допоможе забезпечити у майбутніх вчителів та викладачів розвиток та формування професійних якостей, здібностей, умінь і навичок. Технологія персоніфікованого підходу впроваджувалася для студентів педагогічних спеціальностей МНУ ім. В.О.Сухомлинського при вивченні дисципліни «Історія педагогі-

ки», «Педагогіка», «Наукові основи ШКМ» та при підготовці курсових робіт.

За даною технологією нами пропонується підготувати науково-дослідну роботу по вивченню освітньої діяльності і педагогічного досвіду певної персоналії. Вона передбачає: аналіз актуальності спадщини персоналії; висвітлення історико-педагогічного аспекту проблеми в науковій літературі; характеристика історичного періоду, в якому жив і працював педагог; опис життєвого і творчого шляху видатного педагога; дослідження системи науково-педагогічних поглядів; аналіз основних творів; формулювання висновків.

Висновки. Використання технології персоніфікованого підходу сприяла залученню студентів до вивчення і збагачення історії МНУ імені В.О.Сухомлинського. Досвід використання технології персоніфікованого підходу необхідно впроваджувати в навчально-виховний процес

вищих навчальних закладів, оскільки це сприятиме вдосконаленню педагогічної практики, самостійної і науково-дослідної роботи як студентів так і майбутніх викладачів.

Література

1. Гупан Н. М. Розвиток історії педагогіки в Україні (історіографічний аспект): Дис. на здобуття наукового ступеня доктора ед. Наук: 13.00.01; — Захищена 30.11.01. — Київ, 2001. — 487 с.
2. Дем'яненко Н. М. Персоналії в історії становлення професійно-педагогічної підготовки Київського класичного університету / Н. М. Дем'яненко // Рідна школа. — 2003. — № 7. — С. 53—55.
3. Дічек Н. П. Біографічний метод як інструмент дослідження вітчизняної історії педагогіки / Н. П. Дічек // Шлях освіти. — 2001. — № 4. — С. 15—19.
4. Майборода В.К., Адаменко О.О.. Себе освіті присвятив. Василь Захарович Смаль (1930—1987 рр.): монографія / В.К.Майборода, О.О. Адаменко. — К.: Вид-во НПУ ед. М.П.Драгоманова. 2011. 182 с.
5. Сухомлинська О. В. Персоналія в історико-педагогічному дискурсі / О. В. Сухомлинська // Шлях освіти. — 2001.— № 4. — С. 14—18.

АДАМЕНКО О. А.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИИ ПЕРСОНИФИЦИРОВАННОГО ПОДХОДА В ИССЛЕДОВАНИИ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ПЕРСОНАЛИЙ ННУ ИМЕНИ В. А. СУХОМЛИНСКОГО

В статье раскрыта цель, задания и этапы реализации технологии персонифицированного подхода в исследовании педагогических персоналий Николаевского национального университета имени В.А.Сухомлинского.

Ключевые слова: технология персонифицированного подхода, педагогическая персоналия, биографический подход, историко-педагогические исследования.

ADAMENKO O. O.

USE OF TECHNOLOGY OF PERSONIFIKOVANOGO APPROACH IN RESEARCH OF PEDAGOGICAL PERSONALIAS CRUMPLE MYKOLAIV NATIONAL UNIVERSITY OF THE NAME OF V.O.SUKHOMLINSKOGO

A purpose, task, implementation of technology of personalized approach phases, is exposed in the article. Technology of personalized approach is exposed as a complex of methods, forms and approaches, is directed on research of pedagogical personalia, conditioned development of historical pedagogical researches.

Certainly forms and directions of application of technology of personalized approach in research of pedagogical personalias of the Mykolaiv national university of the name of V.O.Sukhomlinskogo.

Keywords: technology of personalized approach, pedagogical personalia, biographic approach, historical pedagogical researches.